

V Bruseli 30. 5. 2017
COM(2017) 247 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

o novom programe EÚ pre vysokoškolské vzdelávanie

{SWD(2017) 164 final}

1. NOVÝ IMPULZ PRE VYSOKOŠKOLSKÉ VZDELÁVANIE V EÚ

Nový program EÚ pre vysokoškolské vzdelávanie...

Úspech európskeho projektu závisí od kapacity EÚ vybudovať lepšiu budúcnosť pre európskych občanov. To je hlavné posolstvo Bielej knihy Komisie o budúcnosti Európy¹. Je tiež podstatou iniciatívy „Investícia do európskej mládeže“² a nového programu v oblasti zručností pre Európu.³ V oboch sa objasnilo, že účinné systémy vzdelávania a odbornej prípravy sú základom spravodlivých, otvorených a demokratických spoločností a trvalo udržateľného rastu a zamestnanosti. V „pilieri sociálnych práv“⁴ EÚ a v nedávnom diskusnom dokumente Komisie o využívaní globalizácie⁵ sa vzdelávanie a zručnosti označujú za prioritu európskej spolupráce.

Vysokoškolské vzdelávanie zohráva výnimočnú úlohu. Dopyt po vysokokvalifikovaných, sociálne angažovaných osobách sa zvyšuje a mení. V období do roku 2025 sa predpokladá, že polovica všetkých pracovných miest by si mala vyžadovať vysokú úroveň kvalifikácie. Zručnosti na vysokej úrovni už chýbajú. Pracovné miesta sú vďaka digitálnym technológiám čoraz flexibilnejšie a komplexnejšie. Dôležitejšie než kedykoľvek predtým je mať podnikateľského ducha, schopnosť spravovať komplexné informácie, rozmýšľať samostatne a tvorivo, inteligentne využívať zdroje vrátane digitálnych zdrojov, efektívne komunikovať a byť odolný. Európa potrebuje tiež viac veľmi úspešných ľudí, ktorí dokážu vytvárať špičkové technológie a riešenia, od ktorých závisí naša budúca prosperita. Súčasne sa v boji proti rastúcej polarizácii našich spoločností a nedôvere voči demokratickým inštitúciám vyzývajú všetci – vrátane pracovníkov v oblasti vysokoškolského vzdelávania a študentov – aby sa aktívnejšie zapájali do spoločenstiev vo svojom okolí a podporovali sociálne začlenenie a mobilitu.

Európa nemôže na tieto výzvy reagovať bez inštitúcií a systémov vysokoškolského vzdelávania, ktoré sú účinné v oblasti vzdelávania, výskumu a inovácií a ktoré sú prepojené so svojimi spoločenstvami. Reforma vysokoškolského vzdelávania je zodpovednosťou členských štátov a súčasťou ich úsilia o rozvoj vzdelávania a odbornej prípravy na svetovej úrovni. EÚ môže členským štátom pomôcť v ich snahách o reformu vzdelávania. Cieľom tohto nového programu vysokoškolského vzdelávania⁶ je zabezpečiť, aby boli iniciatívy EÚ na podporu modernizácie vysokoškolského vzdelávania zamerané na problematiku, na ktorej záleží a aj pomôcť s prípravou na ďalšie finančné obdobie EÚ.

... ktorý sa opiera o už vykonanú prácu...

EÚ má úspešné príklady podpory vysokoškolského vzdelávania prostredníctvom spolupráce pri tvorbe politík a programov financovania. Európsky semester je dôležitým motorom

¹ [COM\(2017\) 2025 final.](#)

² [COM\(2016\) 940 final.](#)

³ [COM\(2016\) 381 final.](#)

⁴ [COM\(2017\) 250 final.](#)

⁵ https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-harnessing-globalisation_en

⁶ Oznámené v COM(2016) 941 final.

reforiem, najmä prostredníctvom odporúčaní pre jednotlivé krajiny. V rámci stratégie Európa 2020 a strategického rámca pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave (ET 2020) sa Rada zhodla na tom, že do roku 2020 by malo mať 40 % mladých ľudí terciárne alebo rovnocenné vzdelanie. Na podporu tohto cieľa poskytuje program modernizácie vysokoškolského vzdelávania⁷ od roku 2011 strategické smerovanie pre činnosti EÚ a členských štátov v záujme:

- **vybudovania dôkazov o tom, čo funguje vo vysokoškolskom vzdelávaní** (v oblasti vzdelávania, výskumu, inovácií a návrhu systémov) prostredníctvom štúdií, expertných skupín a analýzy a monitorovania referenčných kritérií a ukazovateľov;
- **podpory spolupráce, vzájomného vzdelávania a cieleného poradenstva v oblasti politik** medzi vládami a orgánmi zodpovednými za vysokoškolské vzdelávanie;
- **posilnenia kapacity a výstupov inštitúcií vysokoškolského vzdelávania** financovaním inovačných projektov spolupráce medzi inštitúciami a ich partnermi (Erasmus+, Horizont 2020) a prostredníctvom európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF), investícií do infraštruktúry, zariadení, zručností a inovačných projektov. Investície do infraštruktúry vysokoškolského vzdelávania získali podporu aj v projektoch Európskej investičnej banky, a to aj prostredníctvom Európskeho fondu pre strategické investície (EFSI);
- **podpory medzinárodnej mobility študentov, zamestnancov a výskumných pracovníkov** ako prostriedku na to, aby mohli rozvíjať svoje skúsenosti a zručnosti (akcie Erasmus+ a Marie Skłodowska-Curie), a
- **posilnenia spolupráce** medzi vysokoškolskou, výskumnou a podnikateľskou obcou.

... ale snahy upriamuje na aktuálne a vznikajúce možnosti a výzvy

Pozitívny vplyv činností EÚ a medzinárodný rozmer, ktorý prinášajú, uznali členské štáty, sociálni partneri a sektor vysokoškolského vzdelávania. EÚ je na dobrej ceste splniť dosiahnutie cieľa na úrovni 40 %, avšak, ako je zdôraznené vo verejnej konzultácii o budúcej podpore EÚ pre vysokoškolské vzdelávanie realizovanej v roku 2016⁸, systémy vysokoškolského vzdelávania čelia výzvam vrátane⁹:

- **Nesúlad medzi zručnosťami, ktoré Európa má a ktoré potrebuje:** mnohé časti EÚ čelia nedostatku pracovných síl v niektorých vysokokvalifikovaných profesiách¹⁰, a to tak z hľadiska kvalifikácie, ako aj kvality súvisiacich zručností. Zároveň príliš veľa absolventov škôl končí s nedostatkom základných zručností (schopnosť čítať a písať,

⁷ [COM\(2011\) 567 final.](#)

⁸ Pozri prílohu II k pracovnému dokumentu útvarov Komisie, ktorý sprevádza Nový program v oblasti zručností pre Európu.

⁹ Pozri sprievodný pracovný dokument útvarov Komisie

¹⁰ Pozri „Skill shortage and surplus occupations in Europe“ (Nedostatok zručností a povolania s nadbytkom uchádzačov v Európe, CEDEFOP, 2016): „Across the EU...[t]he top five are ICT professionals; medical doctors; science, technology, engineering and mathematics (STEM) professionals; nurses and midwives; and teachers.“ (Najväčší záujem v celej EÚ...je o päť profesií: odborníci na IKT; lekári; odborníci v oblasti vedy, technológií, inžinierstva a matematiky (STEM); zdravotné sestry a pôrodné asistentky.). Situácia v jednotlivých regiónoch je rôzna.

počítať, digitálne zručnosti) a bez rozsahu prierezových zručností (riešenie problémov, komunikácia atď.), ktoré potrebujú pre odolnosť v meniacom sa svete.

- **Pretrvávajúce a narastajúce sociálne rozdiely:** u osôb zo znevýhodneného sociálno-ekonomického prostredia a s migrantským pôvodom je ešte stále oveľa menej pravdepodobné, že začnú a ukončia vysokoškolské vzdelávanie; akademickí pracovníci a absolventi sú príliš často vnímaní ako oddelení od zvyšku spoločnosti a rodová segregácia podľa oblasti štúdia je všadeprítomná.
- **Rozdiely v miere inovácie:** inštitúcie vysokoškolského vzdelávania často neprispievajú k inováciám v širšom hospodárskom meradle tak, ako by mali, najmä vo svojich regiónoch. Výkon vysokoškolského vzdelávania v oblasti inovácií sa medzi jednotlivými regiónmi EÚ výrazne líši.
- **Jednotlivé zložky systémov vysokoškolského vzdelávania nie vždy dokonale spolupracujú:** mechanizmy financovania, stimulov a odmeňovania v oblasti vysokoškolského vzdelávania nie sú vždy nastavené na odmeňovanie dobrej výučby a výskumu, inovácií, sociálneho začlenenia a účasti. Spolupráca so školami, poskytovateľmi odbornej prípravy a vzdelávania dospelých je často obmedzená.

2. PRIORITNÉ OPATRENIA

Nastal čas dať podpore EÚ pre vysokoškolské vzdelávanie nové smerovanie. Prispeje to k riešeniu štyroch vyššie uvedených výziev, a to zameraním sa na štyri príslušné prioritné opatrenia podporované činnosťami na úrovni EÚ:

1. riešenie budúcich prípadov nesúlady medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami a podpora excelentnosti v oblasti rozvoja zručností;
2. budovanie inkluzívnych a prepojených systémov vysokoškolského vzdelávania;
3. zaistenie prispievania vysokoškolského vzdelávania k inováciám;
4. podpora efektívnych a účinných systémov vysokoškolského vzdelávania.

2.1 Riešenie prípadov nesúlady medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami a podpora excelentnosti v oblasti rozvoja zručností

Riešenie **potrieb zručností na vysokej úrovni** v Európe si vyžaduje opatrenie. Po prvé, študijné odbory, ktoré pripravujú študentov na pracovné miesta, v ktorých existuje alebo vzniká nedostatok pracovných síl, by mali prilákať viac ľudí. V mnohých členských štátoch EÚ existuje neuspokojený dopyt po absolventoch vysokých škôl v odbore veda, technológie, inžinierstvo, (umenie) a matematika (STE(A)M), v zdravotníckych profesiách a vo výučbe¹¹. Po druhé, všetci študenti pokročilého vzdelávania potrebujú získať bez ohľadu na disciplínu pokročilé prierezové zručnosti a kľúčové kompetencie, ktoré im umožnia dosiahnuť úspech.

¹¹ Pozri COM(2017) 228.

Čoraz dôležitejšími atribútmi sú vysoká úroveň digitálnych zručností¹², matematickej gramotnosti, samostatnosti, kritického myslenia a schopnosti riešiť problémy.

To, čo sa ľudia rozhodnú študovať na vysokých školách, závisí od osobnej motivácie, správneho vedenia a dostupnosti atraktívneho vzdelávania a kariérnych možností. Kariérne príležitosti závisia v konečnom dôsledku od zamestnávateľov a širšieho hospodárskeho meradla, kľúčovú úlohu ale zohráva vzdelávanie a odborná príprava. Školy môžu motivovať žiakov k záujmu o všetky predmety vrátane matematiky a vied, ako aj o usmerňovanie ich výberu. Majú tiež kľúčový význam pri riešení nedostatočného zastúpenia žien, menšín a iných nedostatočne zastúpených skupín vo vedeckých a technických predmetoch vo vysokoškolskom vzdelávaní a následne aj v príbuzných profesiách. Dobré informácie o tom, čo absolventi robia, kontakty s absolventmi a prognózy budúcich potrieb zručností sú všetko hodnotné informácie pre profesijných poradcov. V rámci vysokoškolského vzdelávania existuje povinnosť zabezpečiť, aby bol obsah aktuálny, poskytovať príslušné študijné programy v oblastiach s nedostatkom zručností a rozvíjať metódy učenia a výučby, ktoré umožňujú študentom získať rozsah a hĺbku zručností, ktoré potrebujú.

Pre efektívny rozvoj zručností sú nevyhnutné **dobře navrhnuté programy vysokoškolského vzdelávania a učebné plány** zamerané na potreby vzdelávania študentov. Širšie spektrum výberu kurzov vrátane dvojročného¹³ štúdia a možností pre kontinuálny profesionálny rozvoj pomáhajú vysokoškolskému vzdelávaniu lepšie reagovať na potreby ľudí. Technológie ponúkajú nové spôsoby organizácie učenia a výučby¹⁴ vrátane otvoreného, on-line a zmiešaného učenia¹⁵ s cieľom zvýšiť flexibilitu a interakciu medzi učiteľmi a študentmi. Otvorené vzdelávacie zdroje (OVZ) a analytika učenia¹⁶ majú potenciál zlepšiť vzdelávanie, stále sú však nedostatočne využívané. Hoci veľká časť výučby vo vysokoškolskom vzdelávaní sa uskutočňuje v inštitúciách vykonávajúcich výskum, výskum sa dostatočne nevyužíva ako vstup pre výučbu a absolventi prvého stupňa vysokoškolského štúdia sa často nezapájajú do výskumu. Týmto sa obmedzujú príležitosti študentov skúmať súčasné problémy a rozvíjať svoje zručnosti v oblasti výskumu. Nové možnosti riešenie tejto otázky ponúka digitálne umožnená otvorená veda¹⁷.

Vysokoškolské vzdelávanie by malo tiež umožniť študentom získať zručnosti a skúsenosti prostredníctvom **aktivít založených na reálnych problémoch** vrátane učenia na pracovisku a, ak je to možné, ponúkať medzinárodnú mobilitu. **Spolupráca so zamestnávateľmi** môže umožniť inštitúciám vysokoškolského vzdelávania zvýšiť relevantnosť ich učebných plánov a poskytovať ich efektívne, ako aj zvýšiť možnosti študentov, pokiaľ ide o prístup k vysokokvalitnému učeniu na pracovisku.

Projektovanie, budovanie a poskytovanie dobrých študijných programov nie je jednoduché. **Dobří učitelia** sú rozhodujúci. Príliš mnoho vysokoškolských učiteľov získalo len slabú alebo

¹² (DigComp): <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp> .

¹³ Kurzy s krátkodobým cyklom (EKR 5).

¹⁴ <https://ec.europa.eu/jrc/en/open-education> .

¹⁵ Zvyčajne kombinácia on-line vzdelávania a vzdelávania v učebniach.

¹⁶ Údaje o študentoch a ich situácii používané na identifikáciu ich vzdelávacích potrieb.

¹⁷ Otvorená veda je hnutie pre sprístupnenie vedeckého výskumu a údajov pre všetkých.

žiadnu pedagogickú odbornú prípravu a systematické investície do kontinuálneho profesionálneho rozvoja učiteľov zostáva výnimkou. Národné a inštitucionálne stratégie na zlepšenie kariérnych príležitostí a odmeny pre dobrých učiteľov sú čoraz bežnejšie, sú však ďaleko od štandardu.

Komisia:

1. Spustí **európsku iniciatívu na sledovanie absolventov** s cieľom zlepšiť vedomosti na vnútroštátnej úrovni a na úrovni EÚ, ktoré sa týkajú spôsobu napredovania v ich kariérach alebo v ďalšom vzdelávaní. Podporia sa tým vylepšenia v oblasti kariérneho poradenstva, návrhu programov, inštitucionálnej stratégie a tvorbe politík. Odporúčanie Rady¹⁸ navrhnuté ako súčasť tohto balíka bude podporené prieskumom o absolventoch na úrovni EÚ a spoluprácou s cieľom zlepšiť vnútroštátne mechanizmy sledovania uplatnenia absolventov.
2. Spustí zdokonalenú **koalíciu EÚ v oblasti STE(A)M**¹⁹, ktorou sa spoja jednotlivé sektory vzdelávania a zamestnávateľia podnikateľského a verejného sektora s cieľom podporiť využívanie príslušných predmetov v rámci STE(A)M a modernizovať STE(A)M a ďalšie učebné plány, a to aj prostredníctvom viacerých multidisciplinárnych programov a spolupráce medzi príslušnými fakultami a inštitúciami vysokoškolského vzdelávania.
3. Podporí integráciu pracovných stáží, uznaných prostredníctvom kreditov ECTS, do programov vysokoškolského vzdelávania, ďalej posilní **obchodné konzorciá programu Erasmus+** s cieľom zvýšiť dostupnosť a kvalitu pracovných stáží a podporí **študentské pracovné pobyty** v rámci programu Erasmus+ **s osobitným zameraním na digitálne zručnosti**²⁰.
4. Vypracuje a zavedie **model digitálnej pripravenosti** s cieľom pomôcť inštitúciám vysokoškolského vzdelávania, ich zamestnancom a študentom pri realizácii stratégií digitálneho vzdelávania a využívaní potenciálu tejto najmodernejšej technológie vrátane analytiky vzdelávania. Tento model bude doplnený o **usmernenie k iniciatívam otvoreného vzdelávania**.
5. Posilní **strategickú podporu vysokoškolských učiteľov, doktorandov a absolventov postdoktorandského štúdia prostredníctvom programu Erasmus+** s cieľom pomôcť im rozvíjať pedagogické zručnosti a zručnosti v oblasti prípravy učebných plánov prostredníctvom cielených príležitostí pre mobilitu pracovníkov určenú na pedagogickú odbornú prípravu a posilnenú spoluprácu medzi centrami pre odbornú prípravu učiteľov v EÚ.

¹⁸ To bude zahŕňať absolventov vysokoškolského vzdelávania a odborného vzdelávania a prípravy (OVP), ako aj tých, ktorí ukončia vzdelávanie bez kvalifikácie.

¹⁹ Vychádzajúc z doterajších projektov EÚ vrátane koalície EÚ v oblasti STEM. Vývoj od STEM k STEAM odráža uznanie rastúceho významu interdisciplinárnych prístupov v rámci vysokoškolského vzdelávania. Interakcia medzi STEM-om a umením a dizajnom do značnej miery podnecuje inováciu a tvorivosť.

²⁰ Pozri COM(2017) 228. Príkladom je pilotný projekt „Digitálna príležitosť“ financovaný z programu Horizont 2020.

2.2. Budovanie inkluzívnych a prepojených systémov vysokoškolského vzdelávania

Vysokoškolské vzdelávanie musí zohrávať svoju úlohu pri riešení **sociálnych a demokratických výziev Európy**. To znamená, že vysokoškolské vzdelávanie je inkluzívne, otvorené pre talenty zo všetkých prostredí²¹, a že inštitúcie vysokoškolského vzdelávania nie sú odtrhnuté od reality, ale predstavujú uvedomelé vzdelávacie spoločenstvá spojené so svojimi komunitami. Akademickí pracovníci a študenti zohrávajú kľúčovú rolu pri obrane empirických faktov a dôkazov a pri efektívnej a rozsiahlej komunikácii výsledkov výskumu.

Profil populácie študentov začínajúcich a ukončujúcich vysokoškolské vzdelávanie by mal odrážať širšiu spoločnosť. Vyžaduje si to zásah zo strany vlády, škôl a vysokoškolského vzdelávania. U sociálnych skupín, ktoré majú najmenšie zastúpenie vo vysokoškolskom vzdelávaní, je viac pravdepodobné, že im budú chýbať základné zručnosti (gramotnosť v písaní, čítaní a počítaní a digitálne zručnosti), skúsenosti so samostatným učením a jasná predstava o tom, čo vysokoškolské vzdelávanie so sebou prináša. Systematická **spolupráca medzi inštitúciami vysokoškolského vzdelávania, školami a poskytovateľmi OVP** je potrebná na prípravu a vedenie študentov na základe ich talentu a nie ich prostredia a na poskytnutie flexibilných ciest medzi jednotlivými typmi vzdelávania a odbornej prípravy. Veľmi dôležité je vhodné kariérne poradenstvo a mentorstvo.

Na to, aby sa systémy vysokoškolského vzdelávania stali inkluzívnymi, sú potrebné aj **vhodné podmienky, aby mohli študenti z rôznych prostredí uspieť**. Toto ide nad rámec otázky finančnej podpory pre znevýhodnené skupiny, aj keď je to nevyhnutné pre osoby z prostredí s nízkymi príjmami. S cieľom presadzovať úspešné ukončenie štúdia by mali poskytovatelia vysokoškolského vzdelávania prijať holistický pohľad na spôsob organizovania výučby a hodnotenia, zaviesť opatrenia na mentorstvo študentov a poskytovať akademickú a neakademickú podporu²². Univerzitné areály inštitúcií vysokoškolského vzdelávania by mali byť bezpečnými miestami pre všetkých študentov, bez rodovo podmieneného násillia a diskriminácie. Na určenie podpory, ktorú potrebujú študenti, je rozhodujúce včasné odhalenie problémov. Flexibilné možnosti štúdia (skrátene alebo on-line) a väčšie uznanie predchádzajúceho štúdia sú tiež potrebné na to, aby bolo vysokoškolské vzdelanie prístupnejšie, najmä pre dospelé osoby. Sľubný spôsob na dosiahnutie týchto cieľov predstavujú stratégie na pomoc znevýhodneným študentom v prístupe a pokračovaní vo vysokoškolskom vzdelávaní.

Odstránenie **bariér medzi inštitúciami vysokoškolského vzdelávania a zvyškom spoločnosti** môže pomôcť študentom rozvíjať ich **sociálne a občianske kompetencie**²³. Niektoré inštitúcie rozvíjajú svoj profil ako „**občianske univerzity**“ integráciou lokálnych, regionálnych a spoločenských tém do učebných plánov, zapojením miestnej komunity do výučbových a výskumných projektov, ktoré poskytujú vzdelávanie dospelých a komunikáciou a budovaním vzťahov s miestnymi komunitami. Veľmi účinným spôsobom pomoci

²¹ V súlade s dohovormi cieľa OSN v oblasti trvalo udržateľného rozvoja č. 4, ktorý sa týka zabezpečenia inkluzívneho a kvalitného vzdelávania pre všetkých.

²² Vrátane odbornej prípravy učiteľov zameranej na riešenie rozmanitosti v triedach.

²³ Ako je stanovené v európskom rámci kľúčových kompetencií.

študentom v rozvíjaní ich širších praktických skúseností a zručností môže byť dobre organizovaná dobrovoľnícka a komunitná činnosť. Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania by mali byť zapojené do rozvoja svojich miest a regiónov, či už prispievajúcim k stratégiám rozvoja, spoluprácou s podnikmi, verejnými a neziskovými sektormi alebo podporou verejného dialógu o spoločenských otázkach. Osveta mimo akademickej obce v miestnych jazykoch by mala byť stimulovaná a odmeňovaná, a zároveň vnímaná ako súčasť kariérneho rastu.

Komisia:

6. Nasmeruje podporu programu Erasmus+ na pomoc inštitúciám vysokoškolského vzdelávania pri rozvoji a vykonávaní **integrovaných inštitucionálnych stratégií pre začlenenie, rodovú rovnosť a študijné úspechy** od prijatia až po ukončenie štúdia, a to aj prostredníctvom spolupráce so školami a poskytovateľmi OVP.
7. Presadí **rozvoj a testovanie návrhu flexibilných a modulárnych kurzov** na podporu prístupu k vysokoškolskému vzdelávaniu prostredníctvom osobitných priorít pre strategické partnerstvá programu Erasmus+ .
8. Podporí inštitúcie vysokoškolského vzdelávania v ich zámere **udel'ovať študentom body ECTS za dobrovoľnícke a komunitné aktivity** (na základe existujúcich pozitívnych príkladov).
9. Podporí **uznávanie kvalifikácií, ktorých držiteľmi sú utečenci**, s cieľom uľahčiť im prístup k vysokoškolskému vzdelávaniu. Činnosti sa budú opierať o prebiehajúci projekt Erasmus+, ktorý poskytuje praktické usmernenia a zahŕňa činnosti partnerského poradenstva medzi centrami NARIC²⁴, zainteresovanými stranami a modulmi elektronického vzdelávania, a zároveň budú tieto činnosti dopĺňať nástroj v oblasti zručností pre štátnych príslušníkov tretích krajín.

2.3 Zaistenie prispievania vysokoškolského vzdelávania k inováciám

Mnohé inštitúcie vysokoškolského vzdelávania vyvíjajú **nové riešenia ekonomických, sociálnych a environmentálnych problémov**. Zaistiť, aby boli tieto snahy dobre ciele a pomohli pri riešení bezprostredných, ale aj dlhodobých problémov, nie je jednoduché. Inovácie sú najdôležitejšou hnacou silou hospodárskeho rastu. Výskumné ústavy, univerzity s intenzívnym výskumom a univerzity aplikovanej vedy prispievajú k inovácii rôznymi vzájomne prepojenými spôsobmi a v rámci viacerých geografických hraníc. Posilňovanie prínosu vysokoškolského vzdelávania k inováciám si vyžaduje opatrenia v rámci všetkých činností inštitúcií vysokoškolského vzdelávania – vzdelávanie, výskum a spolupráca so zvyškom sveta. Inštitúcie si musia vybudovať navonok orientovanú kultúru inovácií a podnikania.

Nové myšlienky a objavy vyplývajú z ľudskej zvedavosti, tvorivosti a iniciatívy. Cieľom všetkých foriem vysokoškolského vzdelávania by malo byť vybaviť študentov schopnosťou pochopiť nové koncepcie, myslieť kriticky a tvorivo a konať s podnikateľským duchom v

²⁴ Národné informačné centrá pre akademické uznávanie.

záujme vývoja a uplatňovania nových myšlienok. Rozhodujúce sú **vysokokvalitné doktorandské štúdium a odborná príprava doktorandov**. Výsledkom sú výskumníci, vývojári a manažéri v oblasti inovácií, ktorí sú motorom vedeckých objavov, ako aj šírenia a osvojovania si nových myšlienok. V porovnaní s USA a Japonskom si v EÚ príliš málo držiteľov titulu PhD nájde prácu mimo akademickej obce. Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania musia tento stav podporiť väčším zameraním v doktorandských programoch na uplatňovanie vedomostí a interakciu s budúcimi zamestnávateľmi.

Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania by mali tiež zohrávať väčšiu úlohu v miestnom a regionálnom rozvoji. Investovanie EÚ do regionálneho rozvoja prostredníctvom inovácií sa riadi zásadou **inteligentnej špecializácie**, ktorá spočíva v zameraní regionálnych investícií a úsilia na inovácie v sektoroch s vysokým potenciálom rastu. Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania môžu urobiť viac pre uľahčenie prepojenia medzi akademickými pracovníkmi, podnikateľmi a verejnými orgánmi, zosúladienie ich ponuky vzdelávania s potrebami v rámci stratégií inteligentnej špecializácie, chopenie sa príležitostí na inovácie v prioritných odvetviach a pre pomoc miestnym podnikom a ostatným organizáciám v pochopení a osvojovaní si nových spôsobov myslenia. Uskutočnenie všetkých týchto cieľov by malo byť súčasťou širšej kultúrnej zmeny, prostredníctvom ktorej sa inštitúcie vysokoškolského vzdelávania stanú „**podnikateľskými aktérmi**“. Pri začleňovaní inovácií a podnikania do základnej časti celkovej inštitucionálnej stratégie pomáha nástroj HEInnovate podporovaný Európskou úniou²⁵. Znáмка excelentnosti ponúka ďalšie príležitosti na investície do výskumu a inovácií²⁶.

Inovácie budúcnosti závisia od výskumu, ktorý sa vykonáva v súčasnosti, a od kreatívneho talentu na využívanie jeho výsledkov. Vlády a systémy vysokoškolského vzdelávania musia investovať rozumne do rozvoja úspešných oblastí v súčasnom priekopníckom výskume. Dosiachnutie excelentnosti vo výskume je spojené s medzinárodnou spoluprácou a mobilitou: hlavné poslanie programu Horizont 2020. EÚ však môže urobiť viac pre **posilnenie centier excelentnosti vo výskume** vo viacerých častiach Európy a pre podporu prenosu vedeckého pokroku do predajných inovácií.

Komisia:

10. Rozšíri model **regionálneho systému inovácií** Európskeho inovačného a technologického inštitútu (EIT) (**EIT-RIS**) a značku EIT²⁷ na viacero univerzít a regiónov s cieľom posilniť rozvoj **zručností v oblasti podnikania a inovácií** a lepšie pripraviť doktorandov a absolventov vysokých škôl na prácu v inovatívnych podnikoch.

²⁵ <https://heinnovate.eu> .

²⁶ Znáмка excelentnosti je značka kvality, ktorú Európska komisia udeľuje excelentným návrhom výskumných a inovačných projektov, ktoré boli v rámci programu Horizont 2020 predložené a hodnotené kladne, neboli však financované z dôvodu obmedzených zdrojov (https://ec.europa.eu/research/soe/index.cfm?pg=opportunities_msca).

²⁷ <https://eit.europa.eu/activities/education/eit-label> .

11. Podporí ďalší rozvoj a testovanie **metód výučby podnecujúcich kreativitu a inovácie** v oblasti vysokoškolského vzdelávania, vychádzajúc zo spoločnej práce medzi OECD a Európskou komisiou²⁸ v školskom sektore.
12. Bude pokračovať v zavádzaní **vysokoškolského vzdelávania pre inteligentnú špecializáciu**²⁹ s cieľom poskytovať verejným orgánom poradenstvo, aby zapájali inštitúcie vysokoškolského vzdelávania a, ak je to možné, znalostné a inovačné spoločenstvá EIT (ZIS), do úzkej spolupráce pri tvorbe a vykonávaní stratégií inteligentnej špecializácie.
13. Vytvorí príležitosti v rámci **akcií Marie Skłodowska-Curie**, ktoré pomôžu odstrániť rozdiely v oblasti výskumu a inovácií medzi členskými štátmi a regiónmi a pomôžu riešiť únik mozgov z menej rozvinutých regiónov.
14. Zintenzívni podporu EÚ pre **spoluprácu univerzít a podnikov**, s cieľom učiniť fórum „Univerzity a podniky“, ktoré sa koná každé dva roky, centrálnym miestom pre výmenu názorov o inštitúciách vysokoškolského vzdelávania a regionálnom rozvoji na európskej úrovni a zároveň podporiť vytváranie **regionálnych a národných fór univerzít a podnikov** v celej EÚ.

2.4. Podpora efektívnych a účinných systémov vysokoškolského vzdelávania

Schopnosť inštitúcií a systémov vysokoškolského vzdelávania zabezpečiť to, čo Európa potrebuje, závisí od efektívne vynaložených primeraných ľudských a finančných zdrojov, stimulov a odmien. Vlády zostávajú primárnymi financovateľmi vysokoškolského vzdelávania vo väčšine členských štátov EÚ a vo všetkých prípadoch zohrávajú kľúčovú úlohu pri **vytváraní stimulov, cieľov a noriem kvality** pre systém vysokoškolského vzdelávania ako celku.

Keďže od vysokoškolského vzdelávania sa očakáva väčšia aktivita, pre vlády a inštitúcie vysokoškolského vzdelávania je čoraz náročnejšie určiť najlepšie spôsoby **zamerania a vyváženia investícií**. Jednou z otázok je, či sa na financovanie vysokoškolského vzdelávania môže a či by sa malo použiť viac súkromných peňazí. Druhou otázkou je spôsob, ako navrhnuť systémy financovania, ktoré podporujú vysokoškolské vzdelávanie, aby poskytovali to, čo spoločnosť potrebuje, a zosúladiť ciele efektívnosti, rovnosti a účinnosti. Mnohé členské štáty testujú financovanie na základe výkonu a inštitucionálne dohody, v ktorých sa vymedzujú dohodnuté ciele, ktoré jednotlivé inštitúcie vysokoškolského vzdelávania dosiahnu výmenou za verejné finančné prostriedky. Hoci sú prvé výsledky týchto činností sľubné, správne stanovenie všeobecných ukazovateľov na meranie pokroku predstavuje výzvu.

Okrem štrukturálnych opatrení v celkovom systéme financovania zavádzajú niektoré krajiny ciele stimuly na zlepšenie určitých aspektov vysokoškolského vzdelávania. Na zvýšenie **prestíže a odmien spojených s kvalitnou výučbou** zaviedli niektoré z nich nové formy postgraduálneho štipendijného štúdia a rámce pre výučbu excelentnosti. Cieľom ďalších

²⁸ Projekt CREASSESS.

²⁹ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/hess>.

iniciatív je posilnenie vzťahu medzi výučbou a výskumom, a to lepšou integráciou rámcov kvality a systémov financovania³⁰. Iniciatívy v oblasti financovania sa použili aj na vytvorenie prepojenia medzi inštitúciami vysokoškolského vzdelávania a externými partnermi, presadzovanie výučby na základe výskumu, podporu interdisciplinárneho vzdelávania a výskumu a na prenos praktických inovácií do tried.

Kým inštitúcie vysokoškolského vzdelávania fungujú v rámci, ktorý vytvorili štátne orgány (financovanie, akreditácia a zaistenie kvality), najväčší vplyv má rozdelenie zdrojov a vytváranie stimulov v rámci inštitúcií. Dobré inštitucionálne vedenie a efektívna **vnútorná spolupráca a riadenie zdrojov** nadobúdajú ešte väčší význam pri náraste rozsahu úloh inštitúcií a väčšom dôraze na meranie a preukázanie výkonu.

Komisia:

15. Začne s kontrolou štruktúr financovania, stimulov a odmeňovania pre systémy vysokoškolského vzdelávania v spolupráci s OECD a na základe programu partnerského poradenstva pre členské štáty EÚ v oblasti dobrého návrhu stimulov a financovania vo vysokoškolskom vzdelávaní.

16. Zaistí, aby ako neoddeliteľná súčasť akcií Marie Skłodowska-Curie boli výskumníci nábádaní k vykonávaniu pedagogických úloh a/alebo sa v tejto činnosti vyškolili.

3. ZEFEKTÍVNENIE PODPORY EÚ PRE VYSOKOŠKOLSKÉ VZDELÁVANIE

Na dosiahnutie pokroku je potrebná lepšia koordinácia aktivít a financovania EÚ...

Priority načrtnuté v tomto dokumente ilustrujú rozsah, v akom sú prepojené úlohy vysokoškolského vzdelávania v oblasti vzdelávania, výskumu, spoločnosti a inovácií (štyri prvky špirály vedomostí)³¹. Na to, aby mohli systémy vysokoškolského vzdelávania pracovať efektívne, je potrebné tieto prepojenia uznať a posilniť v stratégiách jednotlivých inštitúcií vysokoškolského vzdelávania, v národnej a regionálnej politike v oblasti vysokoškolského vzdelávania a v rámci činností, ktoré EÚ realizuje.

... s cieľom podporiť dôkazy pre tvorbu politiky a prax

Meraním realizácie politík v oblasti vysokoškolského vzdelávania, systémov a jednotlivých inštitúcií porovnateľným spôsobom pomáha EÚ pochopiť, čo funguje. Takýto náhľad môže byť užitočný pri podnecovaní diskusií v rámci vnútroštátnych systémov a inštitúcií a zároveň tvoriť základ pre hľadanie lepších riešení problémov.

Na konsolidáciu a zlepšenie budovania dôkazov o inštitúciách vysokoškolského vzdelávania
Komisia:

17. Zoptimalizuje synergie medzi dôkazovými nástrojmi EÚ vytvorením **centra vedomostí o vysokoškolskom vzdelávaní**. Začlenením európskeho registra terciárneho vzdelávania

³⁰ Niektoré systémy financovania výskumu zahŕňajú využívanie výskumu pri výučbe ako kritérium výberu.

³¹ Pozri opis štvoritej špirály v sprievodnom pracovnom dokumente útvarov Komisie.

(ETER)³², U-Multirank³³ a navrhovanej pilotnej fázy štúdie sledovania uplatnenia absolventov sa zlepši kvalita údajov, porovnateľnosť, zber údajov a ukazovatele, a zároveň sa zhodnotí doterajšie používanie nástrojov na správu údajov o vysokoškolskom vzdelávaní v EÚ.

18. Posilní činnosť siete **Eurydice** a svoju **spoluprácu s OECD** a jej členskými krajinami v oblasti vysokoškolského vzdelávania, výskumu a inovácií s cieľom vyhnúť sa zdvojeniu snáh a ťažiť zo spoločnej práce.

... zaistiť využívanie dostupných zdrojov na strategické investovanie do vysokoškolského vzdelávania

Okrem **financovania programu Erasmus+** boli na podporu vysokoškolského vzdelávania v mnohých častiach EÚ, najmä v menej rozvinutých regiónoch, vyčlenené významné **európske štrukturálne a investičné fondy**³⁴. Dôležitým komponentom v pokračujúcej stratégii Komisie na pomoc inštitúciám vysokoškolského vzdelávania pri optimalizácii týchto zdrojov zlepšovaním ich vplyvu na regionálne ekonomiky a inovačnú kapacitu je projekt HESS³⁵. Na prilákanie súkromných investícií do konkrétnych činností vysokoškolského vzdelávania, ktoré ponúkajú dobrú perspektívu finančnej návratnosti, avšak odrádzajú tradičných veriteľov súkromného sektora, sa tiež začína používať **Európsky fond pre strategické investície** (EFSI).

...a presadzovať medzinárodnú spoluprácu, výmenu a mobilitu v záujme zvýšenia kvality

Komisia sa prostredníctvom svojich aktivít usiluje o zaistenie toho, aby sa v Európe a na celom svete čo najviac šírili a uplatňovali dobré postupy a najnovší vývoj v oblasti vzdelávania, výskumu a inovácií. Toto **medzinárodné šírenie myšlienok** poháňa **spolupráca** medzi študentmi, výskumnými pracovníkmi, zamestnancami, inštitúciami a vládami; **mobilita** jednotlivcov; a podpora pre „internacionalizáciu doma“ v rámci európskych inštitúcií vysokoškolského vzdelávania. Inštitúcie sa tak stávajú otvorenejšie svetu, čo pomáha sa zastaviť únik mozgov.

Programy EÚ v oblasti vysokoškolského vzdelávania a výskumu zvyšujú svoje zameranie na medzinárodnú spoluprácu, zohľadňujúc spektrum odborných znalostí potrebných na riešenie komplexných globálnych problémov. Komisia bude aj naďalej pokračovať v uľahčovaní mobility študentov a zamestnancov tým, že zaistí, aby členské štáty implementovali prepracované znenie smernice na študentov a výskumných pracovníkov³⁶ a podporí elektronickú výmenu údajov medzi európskymi inštitúciami vysokoškolského vzdelávania a mobilnými študentmi a zamestnancami. Komisia v súvislosti s ministerskou konferenciou v rámci bolonského procesu v roku 2018 tiež zvolá členské štáty EÚ, aby diskutovali o smerovaní budúcej spolupráce v oblasti vysokoškolského vzdelávania v Európe.

³² https://ec.europa.eu/education/resources/european-tertiary-education-register_sk.

³³ <http://www.umultirank.org/#!/home?trackType=home> .

³⁴ Do roku 2020 sa na infraštruktúru vysokoškolského vzdelávania a verejného výskumu vyčlenilo zo štrukturálnych a investičných fondov takmer 13 miliárd EUR.

³⁵ Vysokoškolské vzdelávanie pre inteligentnú špecializáciu.

³⁶ Smernica (EÚ) 2016/801.

Pri príprave **d'alsieho viacročného rozpočtu EÚ** bude Komisia skúmať spolu s členskými štátmi budúcnosť spoločných cieľov EÚ v oblasti vzdelávania, výskumu a inovácií a bude sa usilovať o posilnenie spolupráce v týchto oblastiach ako základ na dosiahnutie cieľov stanovených v tomto oznámení.

Komisia:

19. Zjednoduší mobilitu študentov vychádzajúc z existujúcich projektov programu Erasmus+³⁷ určených na **elektronickú výmenu údajov o študentoch** a preskúma realizovateľnosť zriadenia **elektronických študentských identifikačných systémov** na umožnenie cezhraničného prístupu k službám a údajom týkajúcim sa študentov.
20. Začne diskusiu s členskými štátmi a zainteresovanými stranami o účinnej podpore pre študentov, zamestnancov, inštitúcie a systémy vysokoškolského vzdelávania, v rámci **preskúmania programu Erasmus+** v polovici jeho trvania.

4. ZÁVERY A ĎALŠIE KROKY

Vykonávanie tohto nového programu si bude vyžadovať spoluprácu medzi zainteresovanými stranami vo vysokoškolskom vzdelávaní a mimo neho. Komisia bude iniciovať dialóg o vykonávaní týchto opatrení a bude naďalej spolupracovať so zainteresovanými stranami, spolu s členskými štátmi, Európskym parlamentom, Výborom regiónov, Hospodárskym a sociálnym výborom a skupinou Európskej investičnej banky, s cieľom pokračovať v programe a zabezpečiť súlad s prioritami v súčasných a budúcich programoch financovania EÚ.

Tento nový program pre vysokoškolské vzdelávanie je súčasťou širšej stratégie Komisie na podporu mladých ľudí a posilnenie európskeho piliera sociálnych práv. Doplnením oznámenia o rozvoji školstva a excelentnej výučbe, ako aj Európskeho zboru solidarity Komisia uznáva dôležitú úlohu vysokoškolského vzdelávania, ktoré je základným kameňom prosperujúcich, inkluzívnych, demokratických spoločností. Toto je konečný cieľ, ktorý musí mať Komisia, členské štáty a zainteresované strany na pamäti pri presadzovaní tohto programu.

³⁷

<https://www.erasmuswithoutpaper.eu/>, <http://europeanstudentcard.eu/>, <http://www.emrex.eu>.